

Nr 2 y

Utbildningsutskottets yttrande över vissa delar av propositionen 1975:23 om vidgad vuxenutbildning samt studiestöd till vuxna m. m. jämte motioner

Till socialförsäkringsutskottet

Genom beslut den 8 april 1975 har socialförsäkringsutskottet hemställt att utbildningsutskottet avger yttrande över propositionen 1975:23 om vidgad vuxenutbildning samt studiestöd till vuxna m. m. såvitt gäller de till socialförsäkringsutskottet remitterade punkterna 5 och 6 i propositionens hemställan (prop. s. 230), i vilka regeringen föreslagit riksdagen

1. att godkänna inrättande av särskilda vuxenutbildningsnämnder med de uppgifter som angetts i propositionen (punkten 5);
2. att godkänna vad som i propositionen föreslagits i fråga om fördelning av vuxenutbildningsavgifterna på olika ändamål för vuxenutbildning (punkten 6).

Vidare har socialförsäkringsutskottet hemställt att utbildningsutskottet avger yttrande över följande med anledning av propositionen framförda motionsyrkanden.

1975:1937 av herr Bohman m. fl. (m) såvitt gäller hemställan att riksdagen beslutar att avslå det till propositionen 1975:23 fogade förslaget till Lag om vuxenutbildningsavgift (yrkandet 2),

1975:1938 av herr Färlin m. fl. (c) såvitt gäller hemställan att riksdagen beslutar

1. att landstingen utser vuxenutbildningsnämnd, med uppgift att fördela medel för uppsökande verksamhet och för utbildning av studieorganisatörer, samt bevilja dels sådana särskilda vuxenstudiestöd som inte avser högskoleutbildning, dels timstudie- och dagstudiestöd, på sätt som angivits i motionen (yrkandet 1),
2. att till respektive anslag för vuxenutbildning anvisa medel för täckande av beräknade kostnader på sätt som angivits i motionen (yrkandet 3),

1975:1939 av herr Helén m. fl. (fp) såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. beslutar att vuxenutbildningsnämnderna skall utses av landstingen enligt riktlinjerna i motionen (yrkandet 8),
2. beslutar att vuxenutbildningsavgiften enbart skall användas för att finansiera vuxenstudiestöden enligt riktlinjerna i motionen (yrkandet 12),

1975:1940 av herr Hermansson m. fl. (vpk) såvitt gäller hemställan att riksdagen vid sin behandling av propositionen 1975:23 beslutar att finansieringen för täckandet av anslag enligt motionen skall ske genom en höjning av arbetsgivaravgiften (yrkandet 15).

I propositionen 1975:23 föreslås på grundval av bl. a. förslag från kommittén för försöksverksamhet med vuxenutbildning (FÖVUX) åtgärder inom vuxenutbildningens område. Särskilda insatser föreslås för att nå dem som har kort eller bristfällig utbildning. Förslag läggs också fram om ökade bidrag till studiecirkelverksamhet och studieförbund samt om bidrag till uppsökande verksamhet på arbetsplatser och i bostadsområden. Reformerna föreslås finansierade genom en ny särskild arbetsgivaravgift, kallad vuxenutbildningsavgift, om 0,15 %.

I propositionen föreslås att en särskild *vuxenutbildningsnämnd* skall inrättas i varje län. Vuxenutbildningsnämnden skall besluta om fördelning av medel till projekt för uppsökande verksamhet på arbetsplatser samt bevilja dels sådana särskilda vuxenstudiestöd som inte avser högskoleutbildning, dels timstudie- och dagstudiestöd. Nämnderna skall bestå av nio ledamöter varav tre skall företräda fackliga organisationer med Landsorganisationen i Sverige (LO) som huvudorganisation och två skall företräda facklig organisation med Tjänstemännens centralorganisation (TCO) som huvudorganisation. Fyra ledamöter bör enligt förslaget vara väl förtrogna med utbildningsväsendet inom länet. De senare bör vara politiskt valda förtroendemän inom primärkommun eller landstingskommun.

Företrädarna för de fackliga organisationerna bör enligt propositionens förslag nomineras av berörda FCO-distrikt och regionala TCO-kommittéer i den ordning huvudorganisationerna bestämmer och därefter förordnas av regeringen. De fyra övriga ledamöterna skall väljas av landstingskommun.

I motionerna 1975:1938 och 1975:1939 framhålls det som väsentligt att vuxenutbildningsnämndens sammansättning speglar regionens befolkningsstruktur och utbildningsbehov. Detta kan enligt motionärerna enklast ske genom att vederbörande landsting utser vuxenutbildningsnämnden i dess helhet. Det skall stå landstinget fritt att besluta att t. ex. den landstingskommunala utbildnings- eller kulturnämnden skall fungera som vuxenutbildningsnämnd. I motionen 1975:1938 tas även upp frågan om vuxenutbildningsnämndens uppgifter. Enligt motionärernas uppfattning skall inte bara medel för uppsökande verksamhet på arbetsplatser inklusive utbildning av studicorganisatörer, utan även medel till uppsökande verksamhet i bostadsområden kanaliseras via vuxenutbildningsnämnderna.

Utbildningsutskottet anser i likhet med departementschefen att berörda fackliga organisationer bör ha ett stort inflytande på handläggningen av ärenden som rör fördelning av medel för uppsökande verksamhet. Det är naturligt då de fackliga organisationerna i betydande utsträckning representerar de grupper för vilka den föreslagna förbättrade vuxenutbildningen

främst är avsedd. Utskottet ansluter sig således till propositionens förslag om hur vuxenutbildningsnämnderna skall utses och har för sin del inte något att erinra mot vad som i propositionen anförts i fråga om nämndernas uppgifter. Som en följd av detta ställningstagande anser utskottet att socialförsäkringsutskottet bör föreslå riksdagen att avslå motionerna 1975:1938 yrkandet 1 och 1975:1939 yrkandet 8.

Den i propositionen föreslagna *vuxenutbildningsavgiften* beräknas under budgetåret 1975/76 (dvs. första halvåret 1976) ge en inkomst av ca 100 milj. kr. Återstående kostnader för reformerna, dvs. 12 milj. kr., skall täckas med skattemedel. Riksdagen föreslås bl. a. godkänna att av influtna avgiftsmedel 27,6 milj. kr. tas i anspråk för olika ändamål under förslagsanslaget Bidrag till studiecirkelverksamhet, 4,8 milj. kr. för olika ändamål under anslaget Bidrag till studieförbund och 5,0 milj. kr. för anslaget Bidrag till uppsökande verksamhet på arbetsplatser m. m.

Avslag på den i propositionen föreslagna lagen om vuxenutbildningsavgift yrkas i motionen 1975:1937. Enligt motionärernas mening bör finansiellt utrymme för i motionen godtagna reformförslag skapas på annat sätt, dvs. genom att ytterligare medel anvisas på riksstaten till bl. a. anslagen Bidrag till studiecirkelverksamhet, Bidrag till studieförbund och Bidrag till uppsökande verksamhet på arbetsplatser m. m.

I motionerna 1975:1938 och 1975:1939 hävdas att bl. a. reformerna i vad gäller studiecirkelverksamhet, studieförbundens verksamhet och uppsökande verksamhet på arbetsplatser m. m. inte bör finansieras genom vuxenutbildningsavgift. I stället måste medel anvisas över riksstaten.

En höjning av vuxenutbildningsavgiften föreslås i motionen 1975:1940 för att finansiera vissa i motionen framförda förslag.

Utbildningsutskottet finner det väl motiverat att de propositionen föreslagna reformerna i vad gäller vidgad vuxenutbildning finansieras genom en vuxenutbildningsavgift och har för sin del inte något att erinra mot den föreslagna fördelningen av de i propositionen beräknade inkomsterna. Utskottet föreslår alltså att socialförsäkringsutskottet avstyrker motionerna 1975:1937 yrkandet 2, 1975:1939 yrkandet 3 och 1975:1939 yrkandet 12. Sedan utskottet slutbehandlat motionen 1975:1940 återkommer utskottet eventuellt till frågan om en höjning av vuxenutbildningsavgiften och om fördelningen av den genom höjningen inflytande ytterligare avgiftsinkomsten.

Beträffande de delar av propositionen 1975:23 jämte motionsyrkanden som remitterats till utbildningsutskottet hänvisas till utbildningsutskottets betänkande 1975:16.

Stockholm den 17 april 1975

På utbildningsutskottets vägnar
STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Alemyr (s), Jönsson i Arlöv (s), Nordstrandh (m), Wiklund (s), Gustafsson i Barkarby (s), fru Gradin (s), herr Johansson i Skärstad (c), fru Dahl (s), fru Sundberg (m), herrar Sundgren (s), Karlsson i Mariefred (c), fröken Rogestam (c), herr Jonsson i Alingsås (fp), fru Ekelund (c) och fru Nordlander (vpk).

Avvikande meningar

1. *beträffande vuxenutbildningsnämnder* av herrar Nordstrandh (m), Johansson i Skärstad (c), fru Sundberg (m), herr Karlsson i Mariefred (c), fröken Rogestam (c), herr Jonsson i Alingsås (fp) och fru Ekelund (c) som anser att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar "Utbildningsutskottet anser" och på s. 3 slutar "yrkandet 8" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att vuxenutbildningsnämnden bäst speglar regionens befolkningsstruktur och utbildningsbehov om den i sin helhet utses av landstinget. Enligt utskottets mening finns det anledning utgå från att nämnden därigenom får en sammansättning som väl tillgodoser de skiftande intressen som finns inom fackliga organisationer, folkrörelser, näringsliv m. m. Det bör stå landstinget fritt att låta vuxenutbildningsnämndens uppgifter åvila annan, redan existerande ländstingskommunal nämnd, t. ex. utbildnings- eller kulturnämnd. Utskottet ansluter sig även till den i motionen 1975:1938 framförda åsikten att till vuxenutbildningsnämndens uppgifter skall höra att fördela medel bl. a. till uppsökande verksamhet bland korttidsutbildade både på arbetsplatser och i bostadsområden. Enligt utbildningsutskottets mening bör socialförsäkringsutskottet föreslå riksdagen att med anledning av propositionen och med bifall till motionerna 1975:1938 yrkandet 1 och 1975:1939 yrkandet 8 godkänna inrättande av särskilda vuxenutbildningsnämnder med de uppgifter som angetts i motionen 1975:1938.

2. *beträffande finansiering av vissa vuxenutbildningsutgifter* av herrar Nordstrandh (m), Johansson i Skärstad (c), fru Sundberg (m), herr Karlsson i Mariefred (c), fröken Rogestam (c), herr Jonsson i Alingsås (fp) och fru Ekelund (c) som anser att den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar "Utbildningsutskottet finner" och slutar "ytterligare avgiftsinkomsten" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan inte acceptera att allmänna utbildningskostnader finansieras genom specialdestinerade avgifter. Sådana bör liksom hittills solidariskt täckas med skattemedel. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att nya skatteintäkter kommer att bli följden av de föreslagna nya beskattade studiesociala förmånerna.

Erforderliga medel för studiecirkelverksamhet, studieförbundens verksamhet och uppsökande verksamhet bör alltså anvisas över riksstaten. Utskottet kommer att lägga fram förslag härom. Utbildningsutskottet föreslår

med tillstyrkan av ifrågavarande motionsyrkanden såvitt gäller de till utbildningsutskottet remitterade anslagsändamålen att socialförsäkringsutskottet föreslår riksdagen att avslå regeringens förslag i vad gäller avgiftsfinansiering.

